

adat fordítástechnikai lépéseinek részletezése, a jó fordításhoz vezető út kijelölése (gyakorlati tanácsok kíséretében) és a szövegértési-olvasási technikák bemutatása. Az iskolai fordításokat azonban meg kell különböztetnünk a professzionális fordítósktól, és ennek fényében a recenzens hiányolja a kompetencia-rendszer bemutatását – tehát mennyiben méri-értékeli ez a vizsgafeladat a nyelvi (anyanyelvi- és idegen nyelvi) kompetenciát, mennyiben a fordítási kompetenciát, milyen arányban szerepelnek a kulturális és szakkompetencia elemei.

A tömörítés feladatnál nincsenek megadva a sor, szó, vagy karaktermennyiségek; az sem, hogy milyen típusú 50 sor/60 leütés (3000 n) hosszúságú szöveget milyen előírt redukcióval (és milyen célból, kinek) kellene tömöríteni.

A grafikonok, diagrammok leírásához néhány kifejezést is mellékelnek a szerzők, bővítési tanácsokkal segítve a felkészülést.

„A szóbeli vizsga részei” fejezetben minden feladattípushoz csatolnak a szerzők gyakorlati tanácsokat, amelyek a vizsga-stressz oldásához és a vizsgaszituáció kommunikációjának minőségéhez jelentősen hozzájárulhatnak. A „szakmai kérdés” feladat felöleli a gazdasági életben használatos alapszókincset és az Európai Unióval kapcsolatos alapvető ismeretanyagot. A „kötetlen társalgás” és a gazdasági újságcikk lényegének ismertetése (magyarul), valamint a „tolmácsolás” feladat mondatai lehetővé teszik, hogy az üzleti kommunikáció alapjairól átfogó képet kapjon a vizsgázó és vizsgáló egyaránt. Rokonszenves az a törekvés, hogy a tolmácsolási mondatok panel-elemeivel készség szintre emeljék a közvetítésben (fordításban-tolmácsolásban) való jártasságot, még ha kiszakítva is az adott munkahelyi szituáció kommunikatív egészéből vagy interkulturális beágyazottságából (a vonatkozó német szakirodalomban mint „Szenario”-elmélet ismert, Fillmore nyomán).

Somos Edit Csilla

Gyömörey Erzsébet – Nyikulina
Nagyzsda

Orosz-magyar nyelvi kalauz

Lexikai változások és újdonságok a mai orosz nyelvben

Nemzetközi Üzleti Főiskola:
Budapest, 2001. 304 p.

Az elmúlt év decemberében napvilágot látott kiadvány alcíme is utal arra, hogy a könyv, amelyet az olvasó figyelmébe ajánlok, mai nyelvi állapotokat tükröző, lexikai újdonságokat magába foglaló, rendhagyó szótár.

Hiányát a szerzőpáros gyakorló nyelvtanárként napi munkája során folyamatosan érezte, hiszen a XX. század végi Oroszországban végbement változások, a rendszerváltás mind gazdasági, mind politikai téren a nyelv és főként a szókincs változását is maga után vont. Ezt a nagymértékű változást, nyelvileg követni pusztán a korábban megjelent orosz-magyar szótárak segítségével reménytelen vállalkozás lett volna, mivel azok nem mindig tudtak választ adni az új jelenségekkel kapcsolatos kérdésekre.

Jelen kiadvánnyal a szerzők célja éppen az, hogy ezekre a – nyilvánvalóan más gyakorló nyelvtanárokat is izgató – kérdésekre választ adjanak.

Munkamódszerük lényege az volt, hogy a számtalan elolvasott szövegből kigyűjtötték a számukra ismeretlen, a már meglévő egynyelvű értelmező és szakszótárakban nem, vagy esetleg használatukra való utalás nélkül, illetve új jelentésben szereplő szavakat, kifejezéseket. Azok közül is csak azokat a gyakran előfordulókat vették be nyelvi kalauzukba, amelyek ismerete nélkül ma már szinte elképzelhetetlen a kommunikáció, s nem azokat, amelyek valamiféle egyéni újságírói stílus szülöttei. Ily módon a szótár mintegy 3500 lexikai egységet tartalmaz. A szerzők szövegyűjtésének fő forrása a nyomtatott és az elektronikus sajtó, valamint a televízió volt.

Az előszóban a szerzőpáros röviden bemutatja a szótár keletkezésének körülményeit, célját és tartalmát. A „Tájékoztató a szótár használatához” című rész a különféle jelölési módokat, az alkalmazott betűtípusokat és rövidítéseket tartalmazza. A „Magyar nyelvű rövidítések jegyzéke” felsorolja a szótárban előforduló valamennyi magyar rövidítést, feltünteti azok teljes magyar alakját, valamint orosz ekvivalensét. Az „Orosz nyelvű rövidítések jegyzéke” analóg módon adja meg az orosz rövidítéseket, azok teljes alakját és magyar megfelelőjét. A „Lexikográfiai források” azokat az egyes kétnyelvű szótárakat – szám szerint nyolcat – veszik számba, melyekben a szerzők az összegyűjtött új lexikai egységek után „nyomoztak”. A tájékoztató rész következő fejezete a „Források és rövidítések jegyzéke” címet viseli, s az Internetet és azokat a nyomtatott sajtótermékeket sorolja fel a szótárban használt rövidítésükkel együtt, amelyekből a kötetben szereplő szóanyag származik.

A tájékoztató rész után következik a tulajdonképpeni szótár, az egymást ábécérendben követő orosz szavak és kifejezések gyűjteménye magyar megfelelőjükkel együtt, mintegy 280 oldalon keresztül. A szótár érdekessége, hogy minden esetben jelöli a címszó hangsúlyát, szükség esetén a nemét és ragozhatóságát, s ha nem egyértelmű, a kiejtését is. A rövidítések mellett, a fentiek kívül még azt a kifejezést is feltünteti, amelyből az adott betűszó keletkezett.

A szótár újszerűsége még, hogy a szerzők által kiválasztott szavakat és kifejezéseket fellelt szövegkörnyezetükkel együtt mutatja be, hiszen morfológiai és szemantikai jellemzőik, így, a gyakorlati nyelvhasználat tükrében, sokkal meggyőzőbbek, mint izolált formában. A szerzők gyakran több példát is szerepeltetnek egy-egy címszó alatt. Ennek célja, hogy az adott szócikk főnév esetén egyértelművé tegye annak nemét és ragozhatóságát, ige esetén az ige ragozását, melléknév esetén, hogy milyen főnevek mellett fordul elő, többjelentésű argó típusú szavak esetén pedig az egymástól eltérő je-

lentéseket. A szótár pozitívumai közé sorolható még az is, hogy az új szóösszetételeket is igyekszik több példa segítségével bemutatni (Интернет-пользователь, Интернет-банкинг).

A szótár állományába egyébként a mindennapi élet szinte valamennyi területéről kerültek be szavak: a gazdasági élet (маркетинг, евро, бизнесвумен), a politika (мэрия, импичмент), az informatika (имейл, софтвер), a környezetvédelem (гринписовен), a sport (виндсёрфинг), de még a szórakoztatóipar területén alkalmazott kifejezések (диск-жокеи, шоу-бизнес) is megtalálhatók benne.

Amint a fentiekből is kitűnik, a szótár címszavai között szép számban vannak jelen a – főként angol nyelvből származó – jövevényszavak, amerikanizmusok, amelyek cirill betűs alakját az írott szövegekben felismerni sem mindig könnyű, még kevésbé kiejteni vagy jelentésüket megfejteni. Ebben is nagy segítséget jelenthet a nyelvi kalauz, amely a korábban ilyen nagy számban még egyetlen szótárban sem publikált amerikanizmusoknak megadja különböző, párhuzamosan előforduló írásmódú változatait (плеер, плеер), jelezve, hogy ezidáig – talán a szavak gyors és tömeges beáramlása miatt – még egyik írásmód sem rögzült. S mivel a nyelvhasználat nem mindig következetes, a biztonság kedvéért a szerzők ezekben az esetekben a hangsúly jelölését is fontosnak tartották. A jövevényszavakon kívül (amelyek részben cirill betűs, részben pedig vegyes, azaz latin-cirill betűs átírások (С/Д-плеер), a szótár bemutat még új szavakat (совок) és régi szavakat új jelentésben (легионер).

Nagyon figyelemreméltó továbbá a szótár állományában szerepeltetett rövidítések (betűszók) száma (mintegy 200), tekintettel arra, hogy ezek megértése ugyancsak komoly gondot okozhat az átlagolvasónak. A rövidítések közül sokkal nemcsak a korábbi kiadású egy- és kétnyelvű szótárakban, de még Az orosz nyelv rövidítéseinek (régembi) szótárában sem biztos, hogy találkozzhat.

Összegezve a leírtakat elmondható, a lexikográfiai kiadványok családja újabb gyöngyszemmel gyarapodott, amelyet minden nyelvtanárnak és diáknak, tolmácsnak és fordítónak, de a mai orosz nyelv íránt érdeklődőknek és a vele kapcsolatban állóknak is szíves figyelmébe ajánlok. A szerzők felé sokak köszönetét tolmácsolva egyben arra is biztatom őket, hogy munkájukat folytatva készítsék el a szótár párját, a magyar-orosz nyelvi kalauzt, illetve, hogy további gyűjtőmunkájuk eredményét újabb, bővített kiadásban vagy kötetben a későbbiekben is osszák meg velünk.

Jankovics Mária

Győri Anna és Martínez Ágnes

Gyakorlókönyv a spanyol írásbeli nyelvvizsgákhoz

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001, 128 p.

Gyakorlókönyv a spanyol szóbeli nyelvvizsgákhoz

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002, 88 p.

A Nemzeti Tankönyvkiadó *Nyelvvizsgáló-zunk!* sorozatában jelent meg Győri Anna és Martínez Ágnes két könyve, melynek célja, hogy bemutassa az érdeklődőknek a különböző típusú és szintű nyelvvizsgákat. Nem az a szerzők célja tehát, hogy az ezekhez a vizsgákhoz szükséges tananyagot megtanítsa, hanem elsősorban azoknak szól, akik úgy érzik, elérték már az adott nyelvi szinteket, és szeretnék lemérni tudásukat, szeretnék megtudni, mi is vár rájuk a választott nyelvvizsgán.

2001 második felétől lehet kapni a *Gyakorlókönyv a spanyol írásbeli nyelvvizsgákhoz* című, kötetet, 2002 első felében pedig megjelent a folytatása a *Gyakorlókönyv a spanyol szóbeli nyelvvizsgákhoz*, melyet egy hamarosan megjelenő hanganyag is ki-

egészít majd. Elsősorban ez utóbbi, de mindkét kötet több szempontból is hiánypótló, arányaiban nagyon jól felépített mű.

Nemcsak a köznyelvben „Rígó utcai-nak” titulált állami nyelvvizsgát, hanem a spanyol Cervantes Intézet által bonyolított, úgynevezett DELE vizsgát is bemutatják a kötetek. A nyelvvizsgálók számának megfelelően nagyobb hangsúlyt kapott a feladatok számában az előbb említett vizsgatípus. Ugyanez jellemző a felső- és középfokú feladatok megoszlására is.

A kötetek elején részletes leírást kapunk arról, hogy melyik vizsgán milyen feladatokkal találkozhatunk, a feladatok terjedelméről, a rájuk fordítható időről, az esetlegesen használható segédanyagról, a kapható pontszámokról és arról, hogy a pontokból hányat kell elérnünk ahhoz, hogy megkapjuk az óhajtott nyelvvizsga bizonyítványt.

Minden feladattípus bemutatása előtt szerepel egy *Jó tudni...* című rész, amely igazi jó tanácsokat, trükköket ad a vizsgázóknak ahhoz, hogy a vizsgaszituációban maximálisan tudjanak teljesíteni. A fent említett két rész sokaknak „megspórolja” a vizsgázásnak azt a fázisát, amit sokan arra szánnak, hogy megismerjék magát a vizsgát. Tehát elsősorban azoknak a „próbajellegű” vizsgázását, akiknek nem a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése a céljuk, hanem a vizsgarendszer, a feladatok, a légkör felderítése, s csak egy későbbi alkalommal vágnak neki a bizonyítvány megszerzésének.

A feladatok változatosak, hűen tükrözik a vizsgák várható szintjét, mindegyikhez precízen kidolgozott megoldó kulcsot is találunk a könyvben, amely lehetővé teszi az otthoni, önálló tanulást, felkészülést.

A különböző típusú feladatoknál (szövegértés, fordítás, hiányos szövegek kiegészítése, tömörítés) a szövegválasztás nagyon jó: aktuális, változatos témájú, eredeti szövegeket találhatunk bennük. A szövegek felhasználási lehetőségei jóval szélesebbek az egyszerű vizsgára való felkészülésnél. Tapasztalatom szerint nyelvórákon is jól